O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

OSIYO
TEXNOLOGIYALAR
UNIVERSITETI

XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN

QASHQADARYO VOHASINING MARKAZIY OSIYO SIVILIZATSIYASI RAVNAQIGA QO'SHGAN HISSASI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

OSIYO TEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

QASHQADARYO VOHASINING MARKAZIY OSIYO SIVILIZATSIYASI RAVNAQIGA QO‘SHGAN HISSASI

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari
2025-yil 11 – 12-aprel

Qarshi – 2025

УДК 950+009:006.3
ББК 63.3(5Ў) 64

“Qashqadaryo vohasining Markaziy Osiyo sivilizatsiyasi ravnaqiga qo‘shgan hissasi” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Qarshi, 2025. – 618 bet.

Ushbu to‘plamda Qashqadaryo vohasi arxeologiyasi va etnologiyasining dolzarb masalalari, qadimgi va antik davrda vohada sodir bo‘lgan siyosiy va ijtimoiy munosabatlar, o‘rta asrlarda vohada sodir bo‘lgan siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy jarayonlar, sovet davri va mustaqillik yillarida Qashqadaryo viloyatining zamonaviy rivojlanish bosqichlari, shuningdek, O‘zbekiston tarixi fanining dolzarb masalalariga doir masalalar qamrab olingan.

Ushbu to‘plam keng jamoatchilik, davr tarixi bilan qiziquvchilar, tarixchilar va talaba yoshlarga mo‘ljallangan.

MAS’UL MUHARRIRLAR

Eshov Boxodir Jurayevich – tarix fanlari doktori, professor

Abdullayev O‘ktam Sheraliyevich – tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIR HAY’ATI

Raxmonov L.T.	*– Osiyo texnologiyalar universiteti rektori*
Ibragimov E.X.	*– Osiyo texnologiya universiteti Yoshlar masalalari va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo‘yicha birinchi prorektori*
Axunjonov U.M.	*– Osiyo texnologiya universiteti Xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori*
Sulaymonov R.X.	*– O‘zbekiston Milliy universiteti professori, tarix fanlari doktori*
Ergasheva Yu.A.	*– Qarshi davlat texnika universiteti professori, tarix fanlari doktori*
Brejneva S.N.	*– Leningrad davlat universiteti professori, tarix fanlari doktori (Rossiya Federatsiyasi)*
Voxidov Sh.X.	*– Panjikent shahridagi Tojikiston pedagogika instituti professori, tarix fanlari doktori (Tojikiston Respublikasi)*
Mo‘minova G.E.	*– Qarshi davlat universiteti professori, tarix fanlari doktori*
Baubekova Z.D.	*– Turon-Ostona universiteti professori, tarix fanlari doktori (Qozog‘iston Respublikasi)*
Ochilova O.R.	*– Osiyo texnologiyalar universiteti Ijtimoiy fanlar va raqamli texnologiyalar kafedrasi mudiri, tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori*
Xo‘jayorov A.O.	*– Osiyo texnologiyalar universiteti Ijtimoiy fanlar va raqamli texnologiyalar kafedrasi dotsenti v.b.*

Ushbu ilmiy – amaliy anjuman materiallari Osiyo texnologiyalar universiteti Ilmiy Kengashining xulosasiga muvofiq nashrga tavsiya etilgan (2025-yil 2-aprel, 9-son bayonnoma)

To‘plamga kiritilgan ma’lumotlarning to‘g‘riligi, stilistik bexatoligi uchun mualliflar mas’uldir.

© Osiyo texnologiyalar universiteti, 2025.

SUQROT TA’LIMOTIDA BILISh MASALASI

Muallif: Ibragimov Elyor Xakimovich[1]
Affilyatsiya: Osiyo texnologiyalar universiteti Yoshlar masalalari va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo’yicha birinchi prorektori,
Falsafa fanlari bo’yicha falsafa doktori, dotsent.[1] (O‘zbekiston)

ANNOTATSIYA
Maqolada qadimgi yunon faylasufi Suqrotning bilish masalasiga oid ta'limoti tahlil qilinadi. Muallif faylasufning "o'zligini bilish" tamoyili, mashhur Suqrot metodi (elenxos va mayevtika), bilim va fazilatning ayniyligi, episteme va doksa o'rtasidagi farq kabi asosiy g'oyalarini yoritadi hamda ushbu ta'limotning G'arb falsafasi va zamonaviy pedagogikadagi ahamiyatini ko'rsatib beradi.

Kalit so‘zlar: Suqrot, bilish nazariyasi, epistemologiya, Suqrot metodi, elenxos, mayevtika, etik intellektualizm, episteme va doksa, o'zligini bilish, fazilat va bilim.

Suqrot (mil. av. 470–399 yy.) — qadimgi Yunoniston faylasufi, G‘arb falsafasining asoschilaridan biri hisoblanadi. Uning ta’limotida bilish masalasi markaziy o‘rin egallaydi. Faylasuf o‘zidan yozma meros qoldirmagan, shuning uchun uning g‘oyalari asosan shogirdi Platonning dialoglarida va Ksenofontning “Xotiralar”ida saqlanib qolgan[1].

Suqrotgacha Yunonistonda naturfaylasuflar (Fales, Anaksimandr, Geraklit) asosan tabiat va koinotni bilishga qaratilgan edi. Sofistlar esa bilimning nisbiyligini ilgari surdilar. Suqrotning tarixiy xizmati — falsafa diqqatini kosmosdan insonga, uning axloqiy-ma’naviy olamiga burib, bilish masalasini yangi asosda qo‘yganligidadir. G. Vlastovning ta’kidlashicha, Suqrot falsafasining o‘ziga xos jihati shundaki, u nazariy bilimni axloqiy hayot bilan uzviy bog‘ladi. A.S. Bogomolov ham bu haqda yozarkan, Suqrot epistemologiyasining mohiyati inson ruhini yuksaltirishga yo‘naltirilgan bilimni izlashdan iborat, deb ta’kidlaydi.

Suqrot ta’limotining mashhur tezisi — “Men faqat bir narsani bilaman, u ham bo‘lsa, hech narsani bilmasligimdir”. Bu ibora Platonning “Apologiya” asariga asoslangan bo‘lib, u yerdagi hikoyaga ko‘ra, Delfi orakuli Suqrotni eng dono odam deb e’lon qilgan. Faylasuf buni tekshirish maqsadida davlat arboblari, shoirlar va hunarmandlar bilan suhbatlashib, barchasining bilimga da’vo qilib, aslida haqiqiy bilimga ega emasligini aniqlagan[2].

U.K.Ch. Gatri va F. Koplston kabi tadqiqotchilar ta’kidlaydilarki, Suqrot o‘zining to‘la johilligini emas, balki eng muhim — fazilat, ezgulik, adolat kabi qadriyatlar haqidagi haqiqiy bilimga ega emasligini e’tirof etadi. Suqrotning donishmandligi aynan o‘z johilligidan xabardorligidadir. Faylasuf “o‘zligini bilish” (γνῶθι σεαυτόν — “O‘zingni tani”) tamoyilini bilishning boshlang‘ich nuqtasi sifatida qabul qiladi. A.F. Losevning fikriga ko‘ra, “Sokrat uchun haqiqiy jaholat — bilmaslikning o‘zi emas, balki bilmaganini bilmaslik, ya’ni soxta bilimga ega ekanligiga ishonishdir”[3]. V.S. Nersesyans ham bu qarashni rivojlantirib, Suqrot uchun o‘z chegaralarini bilish — har qanday haqiqiy bilimning boshlanish nuqtasi ekanligini ta’kidlaydi.

Sofistlar, ayniqsa Protagor, “Inson — barcha narsalarning o‘lchovidir” degan qarashni ilgari surib, bilimning nisbiyligini, haqiqatning shaxsiy-sub’ektivligini tasdiqlardilar. Suqrot bu qarashga keskin qarshi chiqdi. U axloqiy xulq-atvor bilimga asoslanishi kerakligiga va bu bilim barcha odamlar, barcha xalqlar va barcha davrlar uchun bir xil bo‘lgan abadiy qadriyatlarning bilishi bo‘lishi lozimligiga ishonardi. A.N. Chanышev va A.S. Bogomolovning

[1]Платон. Апология Сократа // Платон. Сочинения в четырёх томах. Том 1 / Под общ. ред. А.Ф. Лосева и В.Ф. Асмуса. — СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2006. — С. 79–112.
[2]Гатри У.К.Ч. История греческой философии. Том III: Сократ и его время / Guthrie W.K.C. A History of Greek Philosophy. Vol. III: The Fifth-Century Enlightenment. — Cambridge University Press, 1969. — P. 442–449.
[3]Лосев А.Ф. История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. — М.: Искусство, 1969. — С. 64–68.

tadqiqotlarida qayd etilganidek, Suqrotning bu qarashi keyinchalik Platonning g‘oyalar nazariyasiga va butun G‘arb ratsionalizmiga zamin bo‘ldi.

Demak, Suqrot epistemologiyasining asosiy tamoyili — umumbashariy, ob’ektiv bilimning mavjudligi va bunday bilimga erishish mumkinligiga ishonchdir. Bu tamoyil sofistlarning relyativistik qarashlariga zid o‘laroq, G‘arb falsafasining keyingi asrlardagi rivojiga yo‘naltiruvchi turtki berdi.

Suqrotning bilish nazariyasidan uning mashhur usuli — Suqrot metodi (yun. ἔλεγχος — elenxos) kelib chiqadi. O.A. Vlasovaning tadqiqotiga ko‘ra, bu metod bilim hosil qilishning dialogik-munozarali yo‘li bo‘lib, ikkita asosiy bosqichdan iborat: tanqidiy-salbiy bosqich (elenxtika) va ijobiy-yaratuvchi bosqich (mayevtika). Ushbu metod nafaqat bilim hosil qilish, balki tafakkurni tarbiyalash vositasi sifatida ham ahamiyatlidir.

Elenxos — savol-javob orqali suhbatdoshning fikrlarini tekshirish, ularning ziddiyatlari va asossizligini ochib berish usulidir. Suqrot avval sodda savollar bilan suhbatdoshning bilimga bo‘lgan da’vosini qabul qilgandek ko‘rinadi, keyin esa ketma-ket savollar orqali uning tasdiqlaridagi ichki qarama-qarshiliklarni yuzaga chiqaradi. Natijada suhbatdosh aporiya holatiga — hayratli ikkilanishga tushadi va o‘z bilimining yolg‘onligini tan olishga majbur bo‘ladi[4].

F.X. Kessidining tadqiqotida qayd etilganidek, elenxos bosqichining asosiy maqsadi — soxta bilimni yemirish, insonni o‘zining haqiqiy jaholatidan ogoh qilishdir[5]. Platonning “Menon”, “Laxet”, “Xarmid”, “Evtifron” kabi ilk dialoglari aynan shu tarzda — aporiya bilan tugaydi. Bu holat suhbatdosh uchun muhim bir bosqich hisoblanadi, chunki faqat o‘z jaholatini anglagan kishi haqiqiy bilimni izlashga kirishadi.

Ikkinchi bosqich — mayevtika (yun. μαιευτική — tug‘dirish san’ati, doyalik) deb ataladi. Platonning “Teetet” dialogida Suqrot o‘z metodini doya hunariga qiyoslaydi: doya bolaning tug‘ilishiga yordam bergani kabi, faylasuf ham inson ruhida yashirin turgan haqiqatni yuzaga chiqarishga ko‘maklashadi[6].

Bu qarashning muhim jihati shuki, Suqrot o‘qituvchi shogirdga bilimni tashqaridan joylamaydi, balki uning ichida allaqachon mavjud bo‘lgan bilimni uyg‘otadi. V.S. Nersesyansning ta’kidlashicha, Suqrot uchun chin o‘qituvchilik — o‘rgatish emas, balki uyg‘otishdir. Shuning uchun Suqrot o‘zini “donishmand” emas, “donishmandlik mehri” — filosof deb atagan. T.K. Brikxauz va N.D. Smit ham o‘z tadqiqotlarida mayevtikaning bu xususiyatini ilk zamonaviy pedagogikaning asosiy tamoyillaridan biri deb baholaydilar.

Aristotel Suqrotga bilish nazariyasiga ikkita asosiy hissa qo‘shganini nisbat beradi: induktiv mulohaza va umumiy ta’rif izlash[7]. Suqrot mavhum tushunchalar (adolat, mardlik, taqvodorlik, fazilat) haqida so‘raganda, muayyan misollardan boshlab, ulardan umumiy, barchaga xos bo‘lgan ta’rifga chiqishga intilardi.

Unga ko‘ra, biror narsaning ta’rifini bera olmasak, u haqida aniq bir so‘z ayta olmaymiz — bu prinsipni zamonaviy tadqiqotchilar (T.K. Brikxauz, N.D. Smit) “Ta’rifning ustunligi” (Priority of Definition) deb ataydilar. A.N. Chanышevning ta’kidlashicha, bu metodologiya Aristotel sillogistikasining va keyingi barcha G‘arb mantiqining asosini tashkil etgan. Shu bois Suqrot nafaqat axloq faylasufi, balki ilmiy tafakkur uslubining asoschilaridan biri sifatida ham e’tirof etiladi.

Platonning “Menon” dialogida Suqrot mashhur “eslash nazariyasi”ni (yun. ἀνάμνησις — anamnezis) bayon qiladi. Bu qarashga ko‘ra, ruh o‘lmasdir va tanadan oldin ham mavjud bo‘lgan; tanaga kirish ruhni ilgari ko‘rgan barcha haqiqatlarni unutishga majbur qiladi; bilish — yangi narsa orttirish emas, balki ruhda yashirinib yotgan bilimni eslash jarayonidir[8].

Bu nazariyani namoyish etish uchun Suqrot geometriyadan xabarsiz bir qulga savollar berib, uni mustaqil ravishda geometrik teoremani (kvadratning diagonali bo‘yicha) isbotlashga olib keladi. Bu misol orqali Suqrot shuni ko‘rsatmoqchi bo‘ladiki, bilim tashqaridan o‘rgatilmaydi, balki to‘g‘ri savollar orqali inson ichidan “uyg‘otiladi”. F. Koplstonning qayd etishicha, eslash nazariyasini ba’zi tadqiqotchilar Suqrotning o‘ziga emas, balki ko‘proq Platonga nisbat beradilar, lekin u Suqrot metodining mantiqiy xulosasi sifatida uning epistemologiyasining ajralmas qismiga aylangan. Bu nazariya ham diniy-mifologik, ham ratsionalistik jihatlardan murakkab bo‘lib, keyinchalik Plotinning neoplatonizmiga va hatto xristian falsafasiga ham ta’sir ko‘rsatgan.

---

[4]Vlastos G. The Socratic Elenchus // Oxford Studies in Ancient Philosophy. — 1983. — Vol. 1. — P. 27–58.

[5]Кессиди Ф.Х. Сократ. — 4-е изд., испр. и доп. — СПб.: Алетейя, 2001. — С. 92–105.

[6]Платон. Теэтет, 149a–151d // Платон. Сочинения в четырёх томах. Том 2. — СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2007. — С. 203–207.

[7]Аристотель. Метафизика, XIII, 4, 1078b 17–32 // Аристотель. Сочинения в четырёх томах. Том 1. — М.: Мысль, 1976. — С. 327–328.

[8]Платон. Менон, 80d–86c // Платон. Сочинения в четырёх томах. Том 1. — С. 575–612.

Suqrot ta’limotining o‘ziga xos va eng muhim jihatlaridan biri — bilim va fazilatning ayniyligi haqidagi qarashdir. Bu qarash odatda etik intellektualizm deb ataladi. Ksenofont o‘zining “Xotiralar”ida qayd etadiki, Suqrot uchun fazilat — bilimdir, hech kim bilib turib yomonlik qilmaydi, barcha yomonlik jaholatdan kelib chiqadi[9].

T.K. Brikxauz va N.D. Smitning tahliliga ko‘ra, Suqrotning etik intellektualizmi uchta o‘zaro bog‘langan tezisdan iborat: birinchidan, fazilat — bilim; ikkinchidan, agar inson haqiqatan ham nima yaxshi ekanini bilsa, yomon ish qilmaydi; uchinchidan, inson faqat fazilatli hayot orqaligina chin baxtga (evdemoniya) erisha oladi. G. Vlastov ham o‘z monografiyasida bu tezislarning Suqrot falsafasining asosiy o‘zagini tashkil etishini ta’kidlaydi.

Bundan kelib chiqadiki, Suqrot uchun bilish masalasi sof nazariy emas, balki amaliy-axloqiy ahamiyatga ega. Bilim — inson hayotini boshqaruvchi kuch, fazilatning o‘zi esa o‘rgatilishi mumkin bo‘lgan narsadir, agar u bilim bo‘lsa. O‘zbek faylasufi F. Haydarov ta’kidlaydiki, Suqrotning bu ta’limoti Sharq falsafasidagi, xususan Forobiy va Ibn Sino ta’limotlaridagi aql va axloq munosabatiga ham yaqin keladi. Bu o‘xshashlik antik va islom falsafalarini bog‘lovchi muhim xalqa hisoblanadi.

Suqrot va Platon ta’limotida haqiqiy bilim (yun. ἐπιστήμη — episteme) va fikr-gumon (yun. δόξα — doksa) o‘rtasida aniq farq o‘tkaziladi. Platonning “Gosudarstvo” asarida bu farq batafsil tushuntirilgan: doksa — hissiy idrok, kundalik tasavvur, asossiz ishonch, u to‘g‘ri bo‘lishi mumkin, lekin nima uchun to‘g‘ri ekanini izohlab bera olmaydi; episteme esa — asosli, mantiqiy dalillangan, tizimli tushunchadir[10].

A.S. Bogomolovning ta’kidlashicha, Suqrot uchun bilim — narsalarning shunday yoki boshqacha ekanligining sabablarini izohlay olish qobiliyatidir. Shunday qilib, bilimga ega bo‘lish — nimani bilishingni boshqalarga tushuntira olish va savollarga qarshi uni oqlay olishdir. Bu tushuncha keyinchalik “oqlangan haqiqiy ishonch” (justified true belief) sifatida zamonaviy epistemologiyaning asosiy kategoriyalaridan biriga aylandi. F.X. Kessidi ham Suqrot epistemologiyasining ushbu jihati zamonaviy ilm-fan metodologiyasida ham o‘z aksini topganini ta’kidlaydi.

Suqrotning bilish masalasiga oid qarashlari G‘arb falsafasining keyingi rivojiga juda katta ta’sir ko‘rsatgan. Platon o‘z ustozining g‘oyalarini rivojlantirib, G‘oyalar nazariyasi va epistemologiyaning tizimli ta’limotini yaratgan. Aristotel Suqrotning induktiv usuli va umumiy ta’rif izlashini mantiq va bilim nazariyasining asosi sifatida qabul qilgan. A.F. Losev va A.N. Chanышevning tadqiqotlarida qayd etilishicha, Suqrot ta’limoti Platon va Aristotel orqali butun antik falsafaning keyingi taraqqiyotiga zamin bo‘ldi.

Ellinistik maktablar (stoiklar, skeptiklar, kiniklar) Suqrotning turli jihatlarini rivojlantirganlar. Xususan, akademik skeptiklar o‘zlarini “bilmaslikni bilish” tamoyilining davomchisi deb hisoblashgan. O‘rta asr falsafasida “o‘rganilgan jaholat” (Nikolay Kuzanskiy) tushunchasi shakllantirilgan. Yangi davr falsafasida Dekartning shubha metodi Suqrot elenxosining zamonaviy shakli sifatida qaraladi. F. Koplston o‘z asarida bu vorislikning chuqur ildizlarga ega ekanligini alohida ta’kidlaydi.

S. Shermuhamedov va A. Ochildievning ta’kidlashlaricha, zamonaviy pedagogikada Suqrot metodi tanqidiy tafakkurni rivojlantirish uchun eng samarali usullardan biri hisoblanadi va bugungi kunda “Sokrat seminari” nomi bilan jahon universitetlarida keng qo‘llanilmoqda[11]. O‘zbekiston ta’lim tizimida ham ushbu metodning qo‘llanilishi ta’lim sifatini oshirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Suqrot ta’limotida bilish masalasi chuqur va ko‘p qirrali tarzda yoritilgan. Uning asosiy xulosalari quyidagilarga bog‘lanadi: bilish o‘z jaholatini tan olishdan, o‘zligini bilishdan boshlanadi; haqiqiy bilim ob’ektiv, umumbashariy va abadiydir; bilim dialogik usul — savol-javob va o‘zaro bahs orqali hosil bo‘ladi; o‘qituvchi bilimni joylamaydi, balki uni inson ruhidan “tug‘diradi”; bilim — fazilatning o‘zi, bilish esa axloqiy hayotning shartidir.

Suqrotning bu qarashlari nafaqat qadimgi yunon falsafasida, balki butun G‘arb falsafiy an’anasida bilish muammosining keyingi barcha munozaralariga zamin bo‘lib xizmat qildi va bugungi kunda ham o‘z dolzarbligini saqlab qolmoqda. Uning ta’limoti bizga shuni eslatadiki, haqiqiy bilim — savol berishdan, o‘z chegaralarini anglashdan va tinimsiz izlanishdan iboratdir. Shuning uchun ham Suqrot falsafasi nafaqat tarixiy yodgorlik, balki hozirgi zamon ta’limi va ma’naviy tarbiyasi uchun ham dolzarb manba hisoblanadi.

---

[9]Ксенофонт. Воспоминания о Сократе, IV, 6, 1–7 / Перевод С.И. Соболевского. — М.: Наука, 1993. — С. 142–144.

[10]Платон. Государство, V, 476d–480a // Платон. Сочинения в четырёх томах. Том 3. Часть 1. — СПб.: Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2007. — С. 261–266.

[11]Шермуҳамедов С., Очилдиев А. Фалсафа: Олий ўқув юртлари учун дарслик. — Тошкент: Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти нашриёти, 2010. — Б. 87–93.

19.	**Egamberdiyev F.P., Eshqobilova M.**	*O‘rta asr aloqa va savdo yo‘llarida yo‘lbo‘yi inshootlari masalasi*	**100**
20.	**Nishonov J.T.**	*Janubiy O‘zbekistonda yuz bergan qadimgi migratsiya jarayonlari*	**104**
21.	**Karomov Sh.A.**	*Koson vohasining Qashqadaryo vohasidagi iqtisodiy-madaniy jarayonlardagi o‘rni (antik va ilk o‘rta asrlarda)*	**108**
22.	**Xursanov A.A.**	*Markaziy Osiyoda chorvachilik odatlarining tarixiy istiqbollari: an’anaviylik va zamonaviylikni o‘rganish*	**113**
23.	**Nurmatov S.**	*Qashqadaryo vohasida kulolchilik rivoji*	**115**
24.	**Buronov O., Ortiqova Z.B.**	*Qadimgi va antik davrlarda Qashqadaryo vohasida kechgan siyosiy-ijtimoiy jarayonlar*	**119**
25.	**Hasanova D.S.**	*Qashqadaryo viloyati kasbi tumani ziyoratgohlari*	**122**
26.	**Panjiyev Z.B.**	*Qashqadaryo vohasining tarixiy geografiyasi*	**125**
3-SHO‘BA. O‘RTA ASRLARDA QASHQADARYO VOHASIDA SODIR BO‘LGAN SIYOSIY, IJTIMOIY-IQTISODIY VA MADANIY JARAYONLAR			
27.	**Eshov B.J.**	*Qashqadaryo vohasi shaharlari yirik madaniy markazlar sifatida (XIX asrning oxiri – XX asr boshlari)*	**128**
28.	**Вохидов Ш.Х.**	*Акаид ан-Насафи и ее значение в мусульманской вероучении*	**135**
29.	**Ibragimov E.X.**	*Suqrot ta’limotida bilish masalasi*	**137**
30.	**Бегалинова К.К.**	*Культурные процессы в Кашкадарьинском оазисев средние века: перекресток традиций и инноваций*	**140**
31.	**Xudayqulov T.D.**	*Buxoro amirligi davrida Qashqadaryo bekliklarining ijtimoiy – siyosiy jarayonlarda tutgan o‘rni*	**147**
32.	**Ашилова М.С., Бегалинов А.С., Бегалинова К.К.**	*Взгляды Юсуфа Баласагуни, Махмуда Кашгари и их значение для развития философии в Центральной Азии*	**151**
33.	**Alimova R.R.**	*“Ubaydullanoma” asari – XVIII asr boshlari Qarshi shahri tarixi bo‘yicha muhim manba*	**155**
34.	**Berdiyev J.P.**	*So‘nggi o‘rta asrlarda Shahrisabz shahari mudofaa devori tarixidan (“Chim” devori misolida)*	**160**
35.	**Orziyev M.Z., Kucharov J.K., Muhammadiyeva A.A.**	*Shahrisabz va uning atroflarini sug‘orilish tarixidan (XIX asr oxiri – XX asr boshlari)*	**163**
36.	**Mamadiyev B.B.**	*Shahrisabzning tarixiy bozorlari va savdo – sotiq munosabatlari*	**171**
37.	**Xo‘jayorov A.O.**	*Alloma Abu Hafs Nasafiyning fiqhiy ilmlarga oid asarlari*	**177**
38.	**Шарифова Г.Х.**	*Муайади Насафи – персидский и таджикский поэт касыд*	**182**
39.	**Jo‘rayev A.O.**	*G‘uzor bekligining ma’muriy – hududiy tuzilishi va uning etnik tarkibi*	**187**
40.	**Жумаева Ш.С.**	*Научно – философское наследие Азизиддина Насафи*	**192**
41.	**Usmonova L.X.**	*G‘uzor tuman aholisining etnik tarixi va etnoslarning joylashuvi*	**196**
42.	**Iskandarova G.S.**	*Oqsaroy – Amir Temur saltanatining buyuk timsoli*	**204**
43.	**Nasriddinov A.**	*Qarshi shahri sohibqiron Amir Temur va temuriylar hukmronligi davrida*	**213**